

Un croissant de 50 anys d'història

Se celebra mig segle del moment àlgid de la música progressiva catalana, amb la publicació de discos com 'Why?' o 'Música dispersa'

Portada del disc 'Why?', de Màquina!

Fa mig segle d'alguns dels moments més àlgids de la música progressiva, un moviment difós a Catalunya a través de l'ona laietana com a mirall del que estava passant fora de les nostres fronteres al voltant del rock i la psicodèlia. L'any 1970 es van publicar discos seminals i llegendaris com *Why?* (Diàbolo) de **Màquina!** o *Música Dispersa* (Diàbolo) de **Música Dispersa**. També va ser l'any de l'espectacle *l'Elèctric Tòxic e Clàxon So*, de **Pau Riba**, per presentar en directe la primera part del *Dioptria* (Concèntric, 1969) al Price o del Primer Festival Permanent de Música Progressiva programat al Saló Iris de Barcelona. En el pla internacional, el Festival de l'Illa de Wight va ser el gran esdeveniment.

Per arribar al disc *Why?* hauríem de tirar uns quants anys enrere, al 1964, quan el guitarrista **Josep Maria París** va ocupar la vacant de **Francesc Pi de la Serra** a **Els 4 Gats**. París era un músic amb una tonalitat molt personal, aficionat al jazz i al rock, un virtuós amb una sensibilitat als dits molt especial. Al repertori d'**Els 4 Gats** hi va aportar el tema instrumental "Adéu, bona sort", que era una versió de "Goodbye, Good Luck, I'm Gone", del guitarrista **Howard Roberts**. Era una peça instrumental que funcionava bé en els directes. Quan el quartet van entrar a l'estudi per enregistrar *L'home solter* (Edigsa, 1964), el baixista Salvador Sansa va decidir que "Adéu, bona sort" havia de tancar el disc. Aquesta peça marcaria un punt d'inflexió i va obrir la porta a l'entrada de nous sons moderns, apartats de la cançó pròpiament catalana que editava el segell. Gràcies a aquest tema i a la seva particular manera d'acariciar la guitarra, **Josep Maria París** va

començar a ser un guitarrista sol·licitat.

Hi ha una altra dada important, i és que **Els 4 Gats** compartien cartell amb un grup que s'acabava de crear, **Els 3 Tambors**, dels germans **Jordi i Albert Batiste**, fonamentals en tota l'escena del que es va anomenar música progressiva, que el 1970 va arribar al seu punt àlgid. **Jordi Batiste** amb **Enric Herrera** va crear **Màquina!**, a banda de dissenyar portades mítiques de referència. **Albert Batiste** va formar part de **Música Dispersa** i va ser imprescindible en la gravació del segon Dioptria (Concèntric, 1970) de **Pau Riba**.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=W9HZfl3nJD4>

Després del seu pas per **Els 4 Gats**, **París** seria reclamat per altres artistes d'èxit de la Barcelona dels anys seixanta com van ser el **Dúo Dinámico** o **Tony Ronald**, amb els quals també entraria a l'estudi de gravació. Malgrat tot, el pianista **Álvaro Is** el va convèncer perquè es traslladés a Estocolm a tocar amb ell. Sense pensar-s'ho gaire, l'any 1969 va agafar la seva Gibson ES 125 i va marxar cap a Suècia. Durant gairebé un any va estar tocant per restaurants i locals de la capital nòrdica en jornades maratonianes que podien arribar a les 12 hores. **París** mai no es va acostumar al fred ni a la falta de sol ni al caràcter suec. En aquest ambient va començar a deprimir-se i a sentir-se aïllat. Durant un parell de setmanes es va quedar sense res a fer al pis on s'allotjava. Els dies eren llargs, no parlava amb ningú i l'única cosa que feia era menjar i tocar la guitarra. És en aquest ambient i en aquestes circumstàncies que el músic barceloní va escriure el tema instrumental "I Believe", que seria la peça que obriria el referencial *Why?* de **Màquina!**

La primavera de 1970 **Josep Maria París** va decidir tornar a Barcelona. Només aterrar es va plantar a l'estudi de gravació on **Màquina!** estava iniciant l'enregistrament del primer LP, amb el tàndem fundador **Enric Herrera** (orgue) i **Jordi Batiste** (baix i veu), **Luigi Cabanach** (guitarra) i **Josep Maria Vilaseca 'Tapi'** (bateria). *Why?* partia d'un handicap que en condicionaria la gravació final. Batiste s'incorporava al servei militar i per això no va participar en les darreres sessions ni en la postproducció.

Sobre les cançons és interessant comentar que la primera llista no contenia cap de les que acabarien finalment al disc. Aquella tria inicial estava formada per temes com "Thank You for the Circus", "Track", "Chains", "Blues en fa" i la "Sinfonía número 1 d'Enric Herrera". Una altra dada curiosa és que en aquesta fase aquell àlbum s'havia de titular *Croasan con mostaza*.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=1yng581COUU>

En reunions posteriors, **Herrera** i **Batiste** van decidir incloure la cançó "Why?", que venia de la primera etapa quan el bateria era **Jackie García**. La lletra l'havia escrita **Jordi Batiste** i parlava d'**Enric Herrera**. Després de la part cantada, la cançó tenia una part instrumental on el grup jugava amb la improvisació i el concepte de música progressiva per retornar a la part cantada. "Why?" representava a la perfecció els conceptes de tot el que va ser la música progressiva a nivell internacional.

L'espirit partia del jazz i s'agafava un tema i una coda que es repetien amb una mateixa estructura harmònica i s'introduïen solos per part de cada instrumentista totalment oberts i lliures, en el marc d'un context de blues i rock. Tot aquest plantejament trobava els seus principals exponents internacionals en grups com **Brian Auger & The Trinity**, els primers **Pink Floyd**, **Cream** o **Jimi Hendrix**, referents dels instrumentistes catalans.

Quan **Herrera** i **Batiste** van voler incloure "Why?" al disc es van trobar que havien de modificar el repertori perquè la cançó durava 24 minuts i 50 segons, tres quartes parts del total. No cabia sencera en una cara i es va haver de retallar. Alguns comentaristes a internet especulen amb les raons que van portar a tallar la cançó en un punt concret, però **Enric Herrera** explica que es va fer així per motius estrictament tècnics: "A la cara A hi havia "I Believe", una peça més llarga que la que tancava el disc, "Let Me Be Born".

A la sessió de gravació de *Why?* s'hi va incorporar **París**, que va fer un tàndem guitarrístic amb

Cabanach. Acabada la sessió, **Batiste i Herrera** li van preguntar si tenia alguna altra peça per incloure al disc. **Josep Maria París** va presentar "I Believe", que acabaria sent l'obertura. A la sessió per enregistrar el tema, **Jordi Batiste** ja no hi va participar i del baix elèctric se'n va encarregar **Luigi Cabanach**.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=LjpAsrsXZTc>

"I Believe" és una peça instrumental en què **París** desplega una sensibilitat i una execució molt personals. El músic s'allunyava de l'estil dels grans guitarristes estridents i egocèntrics, i per això va construir una peça de grup, en què el conjunt i el missatge eren per sobre de les individualitats. **Enric Herrera** apunta que si s'escolta amb certa atenció "I Believe", l'oient es pot adonar que a la part en què ell executa el solo amb el teclat va evitar fer un gran desplegament per no trencar la màgia que desprenia el conjunt. L'àlbum es tanca amb "Let Me Be Born", on s'observa l'estil eclèctic i surrealista que posteriorment seria l'ADN de **Batiste**.